

QOÇALIQDAN CAVANLIĞA QAYIDIŞ

Zakir BAYRAMLI

(Əvvəli ötən saylarımızda)

HAŞIYƏ: Altmışıncı illərin birinci yarısında Bakı şəhərində texnikumun əyani şöbəsində təhsil alırdım. Həmin dövrdə Azərbaycan Teatr İnstitutunun tədris korpusu, Bakı şəhər prokurorluğunun istintaq şöbəsi, "Azərbaycan gəncləri", "Azərbaycan pioneri" qəzeti və jurnalı, eləcə də bir sıra başqa idarələr keçmiş "Kommunist" küçəsindəki 1113 nömrəli yeddimərtəbəli binada fəaliyyət göstərirdi. Bakı Plan-Ucot texnikumunun tələbə yataxanası da həmin binanın (təxminən indiki "İcəri şəhər" metro stansiyası ilə üz-bəüz) yeddinci mərtəbəsində yerləşirdi.

Həmin illərdə mən demək olar ki, həftədə 2-3 dəfə teatra yeni tamaşalara baxmağa və kinoya gedirdim. Baxdığım teatr tamaşalarında görkəmli şairimiz **Səməd Vurğunun** "Vaqif" dramı (ümumilikdə mən bu tamaşaya 10 dəfədən çox baxmışam) və tanınmış yazıçı **İlyas Əfəndiyevin** səhnə əsərləri daha çox oynanılan tamaşalardan idi.

HAŞIYƏ. Azərbaycan Akademik Dram Teatrında İ.Əfəndiyevin "Sən həmişə mənimləsən" pyesi tamaşaya qoyulmuşdu. Həmin vaxtda tamaşada baş rolda Azərbaycanın xalq artisti Əli Zeynalov, onunla tərəf müqabilində isə tələbə olmasına baxmayaraq gənc artist Amaliya Pənahova oynayırdı.

Mən Amaliya xanımı o vaxtlarda bir necə dəfə yaxından gördüyümə görə onu tanıyırdım. Bir tamaşacı kimi də onun yüksək qabiliyyətinə, tükənməz həvəsinə və enerjisinə, coşqun temperamentinə, səhnəyə yenilik gətirən zövqünə və bacarığına, nadir və cingiltili səsində heyran idim.

Baxdığım həmin gündü tamaşa məhəbbətdən bəhs edirdi. Pyesdə gənc qız Nargilə atası yaşında olan Həsənzadəyə aşiq olmuşdu. Və uşaq səmimiyyətilə o, bu vurğunluğu etiraf edirdi. Əsər boyu bu adi istək sanki öz məcrasından çıxaraq get-gedə qeyri-adi məhəbbətə çevrilirdi.

Həsənzadə özünə dəfələrlə "qoca" desə də Nargilə buna məhəl qoymurdu. Hələ gənc, həyatda bərkə-boşa düşməmiş Nargilə Həsənzadənin onun sevgisinə olan biganəliyinə heç cür inanmırdı. Gənc qız belə cətin həyatı məsələyə həm tələsik, həm də şübhə ilə yanaşırdı. Nəhayət, yaş fərqi öz sözünü deyərək bildi. Tərəflər arasında yaranmaqda olan bu qeyri-adi və qeyri-mütənasib sevgi münasibəti sonda məhəbbətə doğru gedirdi. Eşq macərası baş tutmadı. Əsərin sonu mənəvi əzabla, böyük peşmancılıqla və ayrılıqla nəticələndi.

Həyatda hamı kimi dahilər və mütəfəkkirlər də sevirlər. Onların sevgisi daha cılıq, daha alovlu və möhtəşəm olur. Ali məktəbdə oxuduğum illərdə siyasi-iqtisad müəllimimiz, iqtisad elmləri doktoru,

professor Həbib Şirinov dahi mütəfəkkir və alim K.Marks haqqında olan bir sevgi hekayətini bizə belə nəql edirdi:

HAŞIYƏ. Karl Marks "Kapital" əsərini yazdıqdan sonra onu sevgilisi, gələcək həyat yoldaşı, dostu və köməkçi Jenniyə göndərir. Sevgilisi kitabı alıb oxuduqdan sonra ona qısa məzmununda belə bir cavab məktubu yazır: "Cənab Marks, sizin kitabı sevə-sevə, başdan-baş oxudum. Lakin orada məhəbbətdən heç bir əsər-əlamət görmədim". Marks məktubu alır, o saat da onu oxuyub istədiyi qıza belə cavab yazır: "Madonna, mənim kitabım büsbütün sevgi ilə doludur. Siz onu cox tələsik oxumuşsunuz. Xahiş edirəm, əsəri yenidən, tələsmədən aramla oxuyun. Hər cümləni oxuduqdan sonra qısaca fasilə verin. Həmin cümlənin mənasını tam dərk etdikdən sonra yeni cümləni oxumağa keçin". Jenni Marks deyən qayda üzrə kitabı ikinci dəfə tam oxuyub başa çatır. Və sonda, doğrudan da, əsərin böyük sevgi və məhəbbətlə yazıldığını dərk edir. Yenidən məktub yazaraq Marksa öz razılığını və sevgisini bildirir.

Məhəbbət ilahi bir hissdır. Bu hissi duymaq, göz-qaşla, gizli işarələrlə danışmaq, bir-birinin qəlbinə oxumaq şansı isə yalnız bir-birini həqiqi sevən cümlələrə məxsusdur:

Mən urəklərə məlhəm olan, gənclərin ailə səadətinə və xoşbəxtliyinə yol açan həqiqi, ürəkdən gələn, gözün hərtərəfli yoxlamasından, ağılı isə ən xırda süzgəcindən süzülüb keçərək hər iki tərəfdən bəyənən saf məhəbbətin tərəfdarıyam. Çünki yalnız saf sevgi və məhəbbət əsasında uzun ömürlü ailə həyatı qurmaq mümkündür.

Dahilər demişkən, güclü ölümə getmək olar, ancaq güclü sevmək olmaz.

HAŞIYƏ. Deyirlər ki, XVIII əsrdə rus carı I Pyotr əslən Şotlandiyadan olan gənc qadın Mariya Hamiltonu cox sevirmiş. Arada o eşidir ki, həmin qadın onun yavəri İvan Orlovla da görüşür. Car Mariyanın bu hərəkətinə görə onun ölümə məhkum olunması üçün sərəncam verir. Mariya isə əvvəlki işkəncələrə və ölüm qorxusuna əhəmiyyət verməyərək yenə də "Mən İvan Orlovu sevirəm" – deyərək ölüm yolunu secir. Yazıçı və tarixçilərin yazdığına görə məhkum Mariya ağ paltarla eşafota qalxaraq təzim edir. İmperator da orada idi. Qıza yaxın məsafədə dayanan car dözə bilməyib bir göz qırpımında onu özünə tərəf cəkir, lakin o saat Mariyanın nifrət dolu gözlərini görə kimi əli boşalıb yanına düşür. Bir an icərisində sarsılaraq Mariyanın məhəbbəti qarşısında gücsüz olduğunu hiss edir. Car açıq-aydın görür ki, Mariyanın İvan Orlova olan sevgisi ölümdən güclüdür. Mariya imperatorun məhəbbətini, eləcə də ona göstərəcəyi qayğıyı və mükafatı sonuncu dəfə də rədd edərək irəli gəlir. Başını kəsilmək üçün edam meydançasındakı kötüyün üzünə qoyur.

Car vurulmuş başı qanı axa-axa eşo-fotdan götürərək dodaqlarından öpür. Bu

yolla daxilindəki mənfi emosiyalarını boşaldır. Və Mariyanın başının kunstka-merada daimi olaraq saxlanılmasına göstəriş verir.

"Məhəbbət" deyən anlayış başqa bir dünyadır. O canla-qanla qovuşan, yalnız ürəkdən gələn ulvi istək, mütərəqqi və demokratik qaydalar əsasında formalaşır. Bu secim yolu ancaq bir-birini sevən gənclərin öz əlində olmalıdır. Bu işə kənar müdaxilə edilməsi yolverilməzdir. Oğlanı və qızı sevmədiyi, istəmədiyi halda bu yolla getməyə məcbur etmək valideynlər üçün böyük günahdır. Təzə qurulacaq ailə həyatına bu cür kənar müdaxilələr həm ailəyə və həm də cəmiyyətə heç vaxt uğur gətirə bilməz. Bir-birinə qovuşmaq istəyən gənclər arasında ümumi razılıq əldə edilmədiyi halda, bəzən valideynlər bu işə qoşula bilər. Bu şərtlə: Yalnız anlatmaq, başa salmaq, nümunə göstərmək, izah etmək, həqiqəti sübuta yetirmək, barışığa dəvət etmək, düz yol göstərməklə onlara köməklik etmək.

Sevgi, məhəbbət məsələsi öləri hissələrə deyil, gözlə görməyə, qəlblə yaranan istəyə və ağılı gücünə əsaslanmalıdır. Sevgi insani hissələrin ən zərifi, ən coşğunu və cılıqdır. **Sevgi və məhəbbət görüb-bəyənmək, candan-qandan gələn istək, ürəkdən gələn həzz, estetik zövq deməkdir.** Görmədən, tanımadan və bəyənəndən sevmək və evlənmək nə qədər cətindirsə, sonradan sevmədiyin adamla birgə yaşamaq məsələsi də bir o qədər cətin olacaqdır.

Öz sehri, tərəvəti, gözəlliyi və ulviliyi ilə gəncliyi bəzəyən, onun həyat yolunda sədaqət cırağını yandıran, ömür yolunu daha da işıqlı, mənalı və xoşbəxt edən məhəbbət haqqında mən yazdığım aşağıdakı qəzəldə məhəbbətin gücünü və onun insan həyatındakı misilsiz rolunu tərənnüm etməyə çalışmışam:

Sevgi və məhəbbətin yaşı yoxdur. Məhəbbət- insan ömründə fəsilələrin ən gözəli, həmişəbahardır. Mən də istər gənclik dövrümdə, istərsə də bu gündü günümde sevgiyə, məhəbbətə heç vaxt biganə olmamışam. Məhəbbət həmişə saflığı və təmizliyi sevirlər. Ən gözəl milli adət və ənənələri, sağlam həyat tərzilə cəlalan mükəmməl əxlaqi dəyərləri özündə birləşdirir. Məhəbbət bir-birinin yolunda can qoymaq, etibarlılıq, qarşılıqlı sevgi və inam deməkdir. Məhəbbət bir cox arzu və xəyalların çin olması üçün sağlam və firavan gələcək uğrunda mübarizəyə birləşən güc-qüvvət deməkdir.

Məhəbbət qocalmır. Məhəbbət – hava, su, günəş və qida kimi hər yaşda insana lazımdır. O heç vaxt qocalmır. Ona görə ki, o Allah-Taala tərəfindən insana hədiyyə edilir. Məhəbbət elə bir ilahi hissdır ki, insanın yaranan anından ta ömrünün sonunadək həmişəcavandır. Qidalanma olmadan insan uzun müddət yaşaya bilmədiyi kimi sevmədən, sevləmədən də yaşaya bilməz, yaşasa da ancaq faydasız, boş-boşuna gün keçirmiş olar:

MƏNDƏN SEVGİ ŞEİRİ İSTƏYƏN GÖZƏL

Bir səhər oyanıb durdun qarşımda,
Mənə məhəbbətdən şeir yaz dedin.
İlləri azaltdın yenə yaşımda,
Elə yaz, gətirsin xoş avaz dedin.
Sən mənim həyatım, böyük dünyamsan,
Mən səni şeirə necə sığdırım?
Canlı duyğularım, şirin rüyamsan,
Verim nəşriyyəyə sözmü yığdırım?
Məndən sevgi şeri istəyən gözəl,
Gənclik dövrümüzü vurmuşuq başa.
Bizə lazımdır bu yaşda qəzəl?
Məni gəncliyimlə cəkmə savaşa.
Eşqin bostanına durub daş atdın,
Mənə məhəbbətdən şeir yaz dedin.
Sən mənə təzə bir ömür yaşatdın,
Bir az gec olsa da, yaman saz dedin.

On birinci fəsil GƏNCLİK SAF MƏHƏBBƏTLƏ TƏZƏ QURULAN AİLƏNİN BƏZƏYİDİR

Gənclər ailə qurmaq istərkən öz nikahlarını rəsmiləşdirməzdən qabaq mütəlakə nikaha hazırlıq mərhələsindən keçməlidirlər. Evlənen gənclərin hərtərəfli həkim müayinəsindən keçməsi də gələcək ailənin sağlam təməl üzərində qurulması və nikahın uzunömürlü olması üçün ən vacib faktordur. Çünki nikaha girən şəxslərin fiziki və psixoloji cəhətdən kamillikdə gələcəkdə möhkəm ailənin qurulmasında mühüm amil hesab olunur.

Ailə - Ensilkopedik lüğətdə nikaha və ya qan qohumluğuna əsaslanan kiçik qrupa deyilir. Bu qrupun üzvləri məişət baxımından bir-birinə cox yaxındır. Mənəvi və maddi cavabdehliyə, eləcə də köməyə görə qrup üzvləri arasında möhkəm bağlılıq vardır. Cəmiyyətin iqtisadi bazisi necədirsə, ailənin vəziyyəti də o qaydaya uyğundur. Mehriban və saf ailə münasibətləri insanın sağlam ömür sürməsində əsas rol oynayır. İnsan gününün 8 saatını işdə keçirirsə, qalan 16 saatın cox hissəsini evdə olur. Ailənin gümrah və sağlam olması, onun gündəlik maddi və mənəvi tələbatının ödənilməsi, uşaqların düzgün ailə tərbiyəsi- bütün bunlar hamısı ailədə yaxşı və mehriban münasibətlərin qurulmasından cox aslıdır.

Nikah – mənəvi-huququ ittifaq olub kişi və qadın məhəbbətinə əsaslanır. Ailədə əxlaq qaydalarına yüksək səviyyədə əməl edilməsi cavan ər və arvadın, eləcə də digər ailə üzvlərinin bir-birinə hörmət və kömək etməsi həmin ailənin möhkəm bünövrə üstündə dayanmasını sübut edir. Əgər ailə üzvlərinin hər biri öz hüququ və vəzifəsinə əməl edirsə, ailədə sakitlikdirsə, qarşılıqlı anlaşma varsa və ailə icimai əxlaq normalarına əməl edirsə, pis vərdişlərdən tamamilə uzaqdırsa bu ailə tərbiyəli ailə hesab oluna bilər. Ailə huququ ər və arvadın, eləcə də ailənin digər üzvlərinin əmlak hüquqlarını və digər məsələləri tənzimləyir. Lazım

